

ZAPISNIK

sa 14. sjednice Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore, održane 6. novembra 2017. godine

Sjednica Odbora je počela u 14 sati.

Odborom je, na sjednici, predsjedavao poslanik Suad Numanović, predsjednik Odbora. Sjednici Odbora su prisustvovali poslanici, članovi Odbora: Halil Duković, Maja Bakrač, Mićo Orlandić i Nedžad Drešević.

Sjednici Odbora je, u skladu sa članom 65 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovao poslanik Danijel Živković, kao zamjena poslanika Miodraga Radunovića.

Sjednici su, pored članova Odbora, prisustvovali Vaselj Dušaj, direktor JU Zavod "Komanski most", Vukica Jelić, državna sekretarka u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Elmedin Rovčanin, sekretar Ministarstva rada i socijalnog staranja, Goran Kušević, generalni direktor Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja i dr Vesna Miranović, generalna direktorica Direktorata za kontrolu kvaliteta zdravstvene zaštite i unaprjeđenje ljudskih resursa u zdravstvu u Ministarstvu zdravlja.

Rad sjednice pratili su akreditovani mediji.

Za sjednicu je predložen i jednoglasno usvojen sljedeći

DNEVNI RED:

TEMATSKA SJEDNICA POSVEĆENA DJECI I OMLADINI SA UMJERENIM, TEŽIM I TEŠKIM SMETNJAMA U INTELEKTUALNOM NIVOU KAO I ZBRINJAVANJU ODRASLIH OSOBA SA OZBILJNIM OGRANIČENJIMA U SOCIJALNOM FUNKCIONISANJU ZBOG MENTALNIH TEŠKOĆA ILI DRUGIH KOMBINOVANIH SMETNJI U RAZVOJU U JU ZAVOD „KOMANSKI MOST“ U PODGORICI

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Suad Numanović, izrazio je zahvalnost direktoru Zavoda Vaselju Dušaju, kao i njegovom osoblju, što su omogućili da se sjednica Odbora održi u prostorijama Zavoda. Takođe, poslanik Numanović čestitao je dan Zavoda, 12. novembar. Podsjetio je da je JU Zavod „Komanski most“ počeo sa radom 1976. godine kao ustanova za umjereno, teže i teško psihički zaostalu djecu i omladinu. Postepeno se broj djece u Zavodu smanjivao, te je Zavod prerastao u ustanovu za zbrinjavanje odraslih osoba sa ozbiljnim ograničenjem u socijalnom funkcionisanju, zbog intelektualnih teškoća i drugih smetnji povezanih sa intelektualnim invaliditetom. U JU Zavod „Komanski most“ trenutno je smješteno 114 korisnika, od kojih su 63 muškarca i 51 žena. Smještajni kapaciteti Zavoda su podijeljeni u tri cjeline koje ukupno obuhvataju 130 mjesta a čine ih: paviljon za smještaj muške populacije, paviljon za smještaj ženske

populacije i odjeljenje za autizam. Paviljon C, gdje su bila smještena djeca do 2008. godine, adaptiran je i prilagođen osobama sa teškim oblikom autizma. Predstavnicima Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje su, 2012. godine posjetili Zavod. Povod tadašnje posjete bila je adaptacija kuhinje i ostalih prostorija koje služe za kompletiranje infrastrukture za štíćenike Zavoda. U Zavod se ne smještaju djeca ali dvoje djece, koja su bila na smještaju, smještena su u Resursni centar za djecu i mlade 2014. godine. Četvoro ostalih, sticanjem punoljetstva, ostala su na smještaju u "Komanskom mostu". Takođe, podsjetio je na Izvještaj CPT-a iz 2008. godine koji je, u krajnjem, kada je ova institucija u pitanju, bio negativan. Izvještaj je obuhvatio infrastrukturu, kadrovski potencijal, same štíćenike ali i odnos prema njima. Kazao je da će se predstavnici Odbora uvjeriti da je, resorno ministarstvo, zahvaljujući osoblju Zavoda, uradilo dosta u infrastrukturnom dijelu. Napravljen je, već spomenuti kuhinjski dio, radno-okupaciona terapija, fizikalna terapija kao i radionice za korisnike. Ono što je jako bitno, pored infrastrukturnog, jeste činjenica da su, poslije pomenutog izvještaja, uočili da je najveći problem kadrovski deficit. Kroz kvalitetan rad, izradu individualnih programa za svakog korisnika rad ove institucije je, kadrovski, veoma brzo ojačao. Urađena je nova sistematizacija i popunjen je nedostajući kadar sa veoma stručnim licima. Nivo zdravstvene zaštite podignut je na viši nivo. Zavod, radi sveobuhvatne zaštite angažuje spoljne saradnike: neuropsihijatra, stomatologa, ginekologa, fizijatra, ortopeda, neurologa, urologa i kardiologa, u cilju sveukupne rehabilitacije korisnika. Predsjednika Odbora posebno hrabri činjenica, da se za najteže oblike autizma nađe privremeni smještaj u prostorijama Zavoda. Uz pomoć međunarodnih donatora, paviljon za djecu je adaptiran i prilagođen potrebama za boravak djece sa autizmom. Primjer "Komanskog mosta" će, najvjerovatnije, slijediti ostale lokalne samouprave. Skoro sve lokalne samouprave imaju ili otvaraju centre za smještaj djece sa smetnjama u razvoju i to je dobro, pohvalno i daje rezultate. Poslanik Numanović, govoreći o vremenskom ograničenju, naglasio je da oni, kada dostignu određeni broj godina moraju i dalje da budu kvalitetno tretirani i da je ovo primjer kako i druge lokalne samouprave treba da vode računa da tu djecu, poslije određenog broja godina, moraju skrbiti na način što će nastaviti i proširiti kapacitete ili otvarati nove dnevne centre za smještaj starijih osoba. Kao primjer gradova, koji su to uradili, naveo je Nikšić i Cetinje.

Vaselj Dušaj, direktor JU Zavod "Komanski most", kazao je da oni pružaju primarnu zdravstvenu zaštitu i da je nije lako pružiti jer su svi njihovi korisnici sa umjerenom, težom i najtežom intelektualnom retardacijom. Imaju i korisnike koji su stoprocentno slijepi i korisnike koji su nepokretni. Pored navedenog problema imaju problem da angažuju ljekara opšte medicine koji bi boravio više časova u ovoj ustanovi, odnosno ljekara koji bi zasnovao radni odnos. Imaju saglasnost od resornog ministarstva za to radno mjesto. Konkurs je bio objavljen, počela je jedna doktorica da radi i "izdržala" samo tri dana, više nije mogla, četvrti dan je plačući otišla iz ustanove. Taj konkurs je stalno otvoren. Svakodnevno doktor opšte medicine dolazi po, najmanje, dva sata, a po potrebi i više. Međutim, potrebno je da se registruje ambulanta. U tom pravcu su, prije nekoliko dana, uputili pismo ministru zdravlja da im izađe u susret. Obraćajući se predstavnicima Ministarstva zdravlja, kazao je da se nada da će im pomoći. Naglasio je da su oni u obavezi da registruju

ambulantu koja je neophodna za ovu ustanovu i da im je to potvrdila i sanitarna inspekcija, koja dva puta godišnje dolazi i vrši kontrole u Zavodu. Postoje korisnici koje je nemoguće povesti kod ljekara jer su u ležećem položaju. Kazao je da imaju odličnu saradnju sa Kliničkim centrom Crne Gore, Domom zdravlja Podgorica, Fondom za zdravstveno osiguranje, Hitnom pomoći i da navedeni subjekti imaju razumijevanje za njih. Kada bi se registrovala ambulanta riješili bi zdravstveno pitanje svih korisnika. Direktor Zavoda, još jednom je apelovao na, prije svega, Ministarstvo zdravlja, poslanike i Ministarstvo rada i socijalnog staranja, da se iznađe mogućnost za otvaranje ambulante a oni ispunjavaju uslove koji se tiču tehničkog dijela. Zakon o pružanju zdravstvene zaštite predviđa registraciju ambulante. U Zavodu su adaptirane sve prostorije, paviljoni, kuhinja, restoran, fizikalna sala, vešeraj. Imali su sreću i razumijevanje kod turske agencije za obnovu i razvoj "Tika" koji su prošle godine adaptirali i uložili 36.000 eura u ovaj objekat. Uspjeli su da povećaju broj stručnih ljudi sa visokom stručnom spremom. Zaposleno je 83 radnika na 114 korisnika i to: 17 stručnih radnika na radno-okupacionom angažovanju sa VSS, dva fizioterapeuta sa VSS, dva radno-okupaciona animatora sa SSS, jedna glavna medicinska sestra sa VSS, 14 tehničara sa SSS, 15 negovateljica i jedan frizer-brijač. Naglasio je da je to malo, još uvijek, ali da se ide ka povećanju broja izvršilaca. Upravo iz toga razloga nijesu počeli sa korišćenjem Paviljona C. Obratili su se resornom ministarstvu da im daju saglasnost da povećaju broj izvršilaca, barem za još četiri (tri – medicinsko osoblje-tehničari i jedna negovateljica). Sada čekaju saglasnost Ministarstva finansija. Komisija Savjeta Evrope je boravila 12. i 13. oktobra ove godine i sve preporuke CPT-a iz 2013. godine oni su ispunili. Zavod je ušao u program energetske efikasnosti i radovi bi trebali da počnu u maju 2018. godine. Kada je zimski period u pitanju, za utrošak električne energije mjesečno izdvajaju i do 12.000 eura, zaključio je direktor Zavoda.

Dr Vesna Miranović, generalna direktorica Direktorata za kontrolu kvaliteta zdravstvene zaštite i unaprjeđenje ljudskih resursa u zdravstvu u Ministarstvu zdravlja, podsjetila je da je Skupština Crne Gore, 23. juna 2016. godine, donijela Zakon o dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti, kojim je Ministarstvo zdravlja naslovljeno kao neko ko treba, u roku od šest mjeseci, da formira Nacionalni centar za autizam, za osobe sa poremećajima iz autističnog spektra, sa ciljem rješavanja ovog problema koji do sada, nažalost, nije rješavan na sistematski način. Šest mjeseci je isteklo u decembru 2016. godine, a sa projektom Nacionalnog centra za autizam se nije ni krenulo. Novi saziv u Ministarstvu zdravlja se suočilo sa ovim problemom veoma brzo nakon stupanja na dužnost iz razloga što je nevladin sektor insistirao na tome da se poštuje zakonska odredba koja je donijeta i da se brzo reaguje. Imali su dvije mogućnosti. Jedna od njih je bila da, formalno, na nekoj od već postojećih ustanova stave naziv Nacionalni centar za autizam a da se suštinski ništa ne promijeni ili da krenu težim, dužim putem, da naprave situacionu analizu, strategiju i nacionalni plan kako djeci, koja imaju problem iz autističnog spektra, pomognu na pravi način. Kazala je da su se odlučili za drugu mogućnost, koja će biti održiva na duže vrijeme, koja će biti dosta skupa i zahtjevna za implementaciju ali koja će, na duže staze, dati dobre rezultate. Istakla je da im je cilj da djeca sa poremećajima iz autističnog centra ne završavaju na Komanskom mostu. U ovom poslu su tražili partnere

u Ministarstvu rada i socijalnog staranja i Ministarstvu prosvjete, te su pristupili izradi jedne strategije i akcionog plana, koja je imala za cilj da omogući djeci, prije svega, ranu dijagnostiku i mjere rane intervencije, koje bi do uzrasta pete godine mogle da daju najbolje rezultate da se djeci pruži mogućnost da, bez problema, pohađaju školu i integrišu se u sistem. Ovaj problem, nigdje u regionu, nije riješen na pravi način. Jako je bitno obezbijediti kadar koji će se baviti sa djecom koja imaju autizam. S tim u vezi, ugovorili su čitav niz stručnog usavršavanja. Jedan dio prostora, koji je u vlasništvu Zavoda za zapošljavanje, koji je bio namijenjen za formiranje REHAB centra, mogli bi da ustupe na trajno korišćenje, za potrebe Nacionalnog centra za autizam. Pregovori su u završnoj fazi i postigli su dogovor koji, uskoro, treba da bude krunisan međusobnim sporazumima. Onog trenutka kada budu definisali prostor odmah uputiti Vladi Crne Gore strategiju i akcioni plan za autizam, koji je spreman i čeka svoju implementaciju. Govoreći o formiranju ambulante u okviru Komanskog mosta, kazala je da je to problem koji se dešava i u staračkim domovima. Naglasila je da se zdravstvena usluga mora davati u okviru zdravstvenog sistema, bez obzira u kojoj instituciji se pacijenti nalaze.

Vaselj Dušaj, direktor JU Zavod “Komanski most”, naglasio je da postoji velika razlika između ustanove Komanski most i domova starih i da ovdje borave korisnici kojima je oduzeta poslovna sposobnost od nadležnog suda. U domovima za stare se nalaze penzioneri, koji su npr: “vodili državu” i kojima nije oduzeta poslovna sposobnost. Korisnici Komanskog mosta, nažalost, kada se jednom ovdje smjeste, ovdje provode cijeli svoj životni vijek. Na kraju, apelovao je da im se pomogne i da se iznađe neko rješenje.

Vukica Jelić, državna sekretarka u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, izrazila je zadovoljstvo zbog ohrabrujućih vijesti koje su se čule na današnjoj sjednici, a najviše zbog ispunjenja svih preporuka nadležnih institucija. Ministarstvo rada i socijalnog staranja daje punu podršku da se nastavi i da se ovdje pružaju, u kontinuitetu, dobre usluge i učini sve što je potrebno da ova populacija dobije maksimalno dobar kvalitet usluga. Govoreći o populaciji lica u Komanskom mostu, licima sa invaliditetom i licima sa posebnim potrebama, jako je značajno znati da usluge koje njima pružaju moraju biti integrisane. Na tržištu rada se najbolje moglo vidjeti kada su lica sa invaliditetom dolazila da se zaposle, a preskočili su mnogo usluga koje su trebali da imaju tokom odrastanja i života, da se nijesu mogli postići veliki rezultati. Upravo iz tog razloga se pokazalo potrebnim da se uradi REHAB centar, odnosno jedna institucija koja bi omogućila da se integrisano pružaju usluge, a da za rezultat imamo lica koja su socijalizovana i koja mogu, ravnopravno, da izađu na tržište rada. Kazala je da se, kroz današnju sjednicu, vidjelo da zdravstvena zaštita, licima u Komanskom mostu i licima u staračkim domovima, nije pružena na adekvatan način. Poslanici moraju pomoći da zdravstvena zaštita bude pružena na najbolji mogući način.

Poslanik Halil Duković, član Odbora, upitao je da li postoje ljekari koji su, danas, osposobljeni da dijagnostifikuju autizam.

Dr Vesna Miranović, generalna direktorica u Ministarstvu zdravlja, odgovorila je da je, u vrijeme kada je donešen Zakon o dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti, bio jedan ljekar-specijalista dječje psihijatrije ali da ne treba govoriti da su samo ljekari uključeni u dijagnostiku autizma. Do sada su se autizmom u Crnoj Gori bavili klinički psiholozi. Jedan broj djece, ne veliki, dijagnostifikovan je u Crnoj Gori, a ono što je predstavljalo veliki problem, a predstavlja i danas, jeste činjenica da se najveći broj djece upućivao van teritorije Crne Gore i dijagnostika autizma i rana intervencija se radila u drugim državama, prije svega u Srbiji. Istakla je da je velika količina sredstava opredijeljivana. Porodice su se razdvajale pa su zanemarivana druga, zdrava djeca u okviru porodice. Jedna velika grupa problema je, na taj način, indikovana. Nažalost, u saznaju su da je, jedini kolega, koji je završio specijalizaciju napustio državu. Trenutno, imaju tri osobe koje se nalaze na specijalizaciji iz dječje psihijatrije. Takođe, kazala je da imaju dovoljan broj psihologa koji se, uz doedukaciju, mogu uključiti u priču o Nacionalnom centru za autizam. Problemi koji se tiču kadra se moraju prevazilaziti i rješavati, zaključila je generalna direktorica.

Goran Kušević, generalni direktor Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, kazao je da je delegacija Crne Gore u avgustu ove godine branila inicijalni izvještaj osoba sa invaliditetom u Ženevi. Dobili su određene preporuke i jedna od preporuka, kada je ova institucija u pitanju, je deinstitucionalizacija. Ministarstvo rada i socijalnog staranja iniciralo je sastanak sa lokalnom samoupravom i pokušali su da obezbijede jedan stan za korisnike koji su smješteni u ovim institucijama. Ministarstvo će pratiti i finansijski podržavati realizaciju takvog projekta. Odlukom o osnivanju ove institucije, kroz izmjene zakona, definisano je, od 2014. godine, da je ovo institucija za smještaj mentalno oboljelih, punoljetnih, odraslih i starih lica. Takođe, jedna od važnih preporuka je da se preispita poslovna sposobnost za sve korisnike koji su ovdje, na osnovu zdravstvenog stanja jer, ulaskom u Evropsku uniju, neće moći da lišavaju korisnike poslovne sposobnosti. Kazao je i da će se preispitati poslovna sposobnost nekih korisnika u Komanskom mostu.

Zapisnici sa 12. i 13. sjednice usvojeni su jednoglasno.

Sjednica je završena u 15 sati i 30 minuta.

Nakon održane sjednice, članovi Odbora su, zajedno sa predstavnicima Ministarstva rada i socijalnog staranja i Ministarstva zdravlja, obišli smještajne kapacitete JU Zavod "Komanski most".

Sekretarka Odbora
Snežana Kaluđerović

Predsjednik Odbora
Suad Numanović